

Novo doba ljudskih prava i demokracije u školama

Projekt je financiran u sklopu IPA programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

IP 03/2014

Uoči uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja:

REZULTATI EKSPERIMENTALNE PROVEDBE KURIKULUMA

Praćenje i vrednovanje eksperimentalne provedbe kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja odvijalo se unutar projekta Novo doba ljudskih prava i demokracije u školama, čiji je nositelj Mreža mladih Hrvatske, a partneri Centar za mirovne studije i GONG: Istraživanje se provodilo u suradnji s Istraživačko-obrazovnim centrom za ljudska prava i demokratsko građanstvo Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

Što znaju, misle i razumiju 4. razredi?

U početnom je ispitivanju sudjelovalo 105 a u finalnom 104 učenika 4. razreda osnovne škole, od kojih su otprilike polovica bili učenici, a polovica učenice.

Na početku školske godine učenici 4. razreda bili su zainteresirani za uključivanje u građanski odgoj i obrazovanje. Više od tri petine njih bilo je iznadprosječno zainteresirano, za razliku od manjeg broja (12%) onih koji za takvu nastavu nisu imali posebnog interesa. Nakon godinu dana sudjelovanja u eksperimentalnoj provedbi kurikuluma, interes za GOO opao je samo kod jedne petine učenika, a kod gotovo polovice je porastao.

Najveće iznenađenje i inicijalnog i finalnog ispitivanja učenika 4. razreda bili su njihovi odgovori na pitanje „Što znači da je netko građanin?“ U inicijalnom je ispitivanju na to pitanje točan odgovor („Da pazi da su svi jednaki.“) dalo samo 6 od 104 učenika. Iako se u finalnom ispitivanju broj učenika s točnim odgovorom povećao (od 6% na 10%), to je povećanje zanemarivo, jer je i nakon godine dana provedbe kurikuluma GOO-a najviše učenika (54%) za građanina/ku mislilo da je to osoba koja živi u gradu. Donekle je utješno da je nešto veći broj učenika u finalnom ispitivanju (22% prema 29%), zaokružio odgovor koji je najbliži točnome („Da je odgovoran/na prema drugima.“), no to ne umanjuje propust u ostvarivanju postignuća iz političke dimenzije kurikuluma GOO-a, u čijem je sklopu upravo razumijevanje građanina kao nositelja prava, sloboda i odgovornosti, kao i njegove uloge u zaštiti i promicanju načela jednakosti, najvažnije.

Čini se da je GOO izazvao promjene kod mnogih učenika. Iako ih jedna petina ne misli da se kod njih išta promijenilo pod utjecajem GOO-a „jer su već sve znali“, svaki je peti potvrdio da je zahvaljujući GOO-u poboljšao sliku o sebi, ali i odnose s drugima te da su drugačije počeli gledati svoju okolinu, a otprilike svaki deseti osobni je napredak objasnio stjecanjem novih znanja i vještina, osobito onih koji se odnose na prava i odgovornosti koje imaju u školi i svojoj zajednici.

7. i 8. razredi

U skupini učenika 7. i 8. razreda u inicijalnom je ispitivanju sudjelovao ukupno 221 učenik, od kojih je 16% bilo učenika iz sedmih a 84% iz osmih razreda. Finalno su ispitana 223 učenika, među kojima je 18% bilo učenika 7. a 82% 8. razreda.

Samo 14% učenika zna da je najvažnija uloga građana u demokratskoj državi nadziranje djelovanja vlasti, vjerojatno zbog toga što im nedostaje znanja o tome da demokratsku vlast izabiru i smjenjuju građani temeljem praćenja i vrednovanja njezina djelovanja. Preostali dio učenika najvažniju ulogu građanina/ke vidi u informiranosti o

Projekt provodi
**Mreža mladih
Hrvatske**
www.mmh.hr

[Centar za] **mirovne** [studije]

Projektni partner
Centar za mirovne studije
www.cms.hr

Projektni partner
GONG
www.gong.hr

Projekt financira
Europska unija
http://ec.europa.eu/croatia/index_hr.htm

Projekt sufinancira
Ured za udruge Vlade RH
www.uzuvrh.hr

Koninkrijk der Nederlanden

Projekt sufinancira
Nizozemsko veleposlanstvo
<http://kroatie.nlambassade.org>

Projekt sufinancira
Američko veleposlanstvo
www.zagreb.usembassy.gov

Novo doba ljudskih prava i demokracije u školama

Projekt je financiran u sklopu IPA programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

društvenim zbivanjima (32%), što je najbliže točnom odgovoru i poštivanju odluka svoje vlade (26%), no zabrinjavajuće je da svaki četvrti građanstvo definira u terminima brige za osobne interese.

Samo jedna četvrtina učenika (24%) zna da se ljudska prava građana u demokratskoj državi ponajprije štite ustavom. Preostali ih dio misli da to bolje čini Vladin ured za ljudska prava (48%), (nepostojeća) Uredba o pravima (14%) ili sudska odluka (13%).

Oko jedne trećine učenika (31%) je iza opisa *Vlast u zemlji u rukama je jedne osobe koja vlada uz pomoć policije i tajnih službi. Građani potvrđuju svoju ljubav i vjernost vođi tako što javno pjevaju pjesme njemu u čast.*, vidjelo demokratsku zemlju, a samo ih je dvije petine (39%) znalo da se iza toga krije diktatorska vlast.

Zadržimo li se samo na odgovorima iz finalnog ispitivanja, uočavamo da su u GOO-u u 7. i 8. razredima ostvareni pozitivni pomaci u nizu važnih komponenti aktivnog i odgovornog građanstva. Tri petine učenika potvrdilo je da su zahvaljujući GOO-u postali samostalniji u mišljenju i odgovorniji u donošenju odluka, da su unaprijedili vještine rada u timu i aktivnog slušanja drugoga, da sada bolje razumiju što znači pravedno postupati prema drugoj osobi i da znaju kako s drugima rješavati zajedničke probleme zbog čega i više sudjeluju u njihovu rješavanju.

Srednje škole

Ispitivanje u srednjim školama provedeno je na učenicima 2. razreda. Inicijalno su ispitana 154 učenika, među kojima je broj učenica (69%) znatno premašivao broj učenika (31%). U finalnom ispitivanju sudjelovalo je 118 učenika s još nepovoljnijim omjerom po spolu (70% prema 30% u korist učenica).

Samo jedna trećina (35%) učenika zna da posjedovati građanske vrline znači brinuti se o interesima zajednice; otprilike isto toliko (33%) njih taj izraz povezuje s posjedovanjem građanskih prava, više od jedne petine (22%) s civiliziranim ponašanjem, a svaki deseti (9%) s redovitim glasovanjem na izborima.

Samo trećina (33%) učenika zna da ljudska prava vjernika određuje Opća deklaracija o ljudskim pravima; otprilike toliko njih (31%) misli da je to Biblija ili Deklaracija o slobodi vjeroispovijesti (30%).

Što sada?

Iako je znanje učenika u većini ispitivanih područja izrazito slabo, najveći je problem ipak nerazumijevanje uloge građanina i vlasti u demokratskim procesima, budući da o tome ovisi hoće li i na koji način učenici aktivno i odgovorno sudjelovati u procesima demokratskog odlučivanja, nadzirati djelovanje svoje vlasti i zajedno s drugim građanima nastojati da njihova vlast radi za njihovo dobro. Podatak da je, prema njihovu vlastitom mišljenju, značajna većina učenika kroz GOO naučila misliti svojom glavom, krajnje je ohrabrujući, ali i zabrinjavajući ako njihova (neovisna) misao nije vođena znanjima o pravima i odgovornostima koje imaju kao građani demokratske Hrvatske i ako preko tih znanja nisu osnaženi za aktivno, ali i učinkovito sudjelovanje u demokratskim procesima.

Imamo li na umu da su te promjene polučene nakon nepune godine dana eksperimentalne provedbe kurikuluma GOO-a, moramo zaključiti da GOO, usprkos uočenim propustima u postignućima iz funkcionalne i strukturalne dimenzije kurikuluma, potencijalno predstavlja značajan alat za pretvorbu škole u demokratsku zajednicu učenja. No da takva pretvorba ne bi stala na pola puta, prijeko je potrebno osigurati uvjete kako bi došlo do stvarnih pomaka u važnim dimenzijama demokratizacije škole, u kojima dosad nije uočen veći pomak. Riječ je o poticanju učenika, ali i roditelja da u što većem broju aktivno sudjeluju u donošenju odluka u školi i, što je još važnije, povećanju njihova utjecaja na odlučivanje, kako se učeničko sudjelovanje ne bi pretvorilo u manipulaciju i završilo u tokenizmu.

Projekt provodi
Mreža mladih Hrvatske
www.mmh.hr

Projektni partner
Centar za mirovne studije
www.cms.hr

Projektni partner
GONG
www.gong.hr

Projekt financira
Europska unija
http://ec.europa.eu/croatia/index_hr.htm

Projekt sufinancira
Ured za udruge Vlade RH
www.uzuvrh.hr

Koninkrijk der Nederlanden

Projekt sufinancira
Nizozemsko veleposlanstvo
<http://kroatie.nlambassade.org>

Projekt sufinancira
Američko veleposlanstvo
www.zagreb.usembassy.gov